Embargo tot zaterdag ZB april, 11.00 uur
Het gesproken woord geldt!
Toespraak W. Kok, Zwolle, ZB april 1986

WERK MAKEN en WERK DELEN

Kies de Partij van de Arbeid in de regering om de massawerkloosheid weer onder de knie te krijgen.
Om weer perspectief te bieden aan die honderdduizenden jongeren, vrouwen en langdurig werklozen die nu aan de kant staan.
De werkloosheid krijg je niet omlaag met mooie praatjes. Lubbers en De Koning zijn nu bezig de kaartenbakken van de arbeidsbureau's te schonen, gesouffleerd door de werkgevers. Dat is al te doorzichtig.
De harde werkelijkheid is dat er naast de geregistreerde werklozen honderdduizenden vrouwen, gedeeltelijk arbeidsongeschikten en oudere werklozen zijn die bij dit kabinet letterlijk niet meetellen.
Meer dan één miljoen werkzoekenden. Die willen aan de slag en daar gaat het om!
Minder werklozen, minder mensen met een uitkering: dat is de enige rechtvaardige manier om de kosten van de sociale zekerheid omlaag te brengen.
Niet de werklozen, de arbeidsongeschikten en de bejaarden jaar in, jaar uit steeds verder op achterstand zetten.
Dat is niet eerlijk!
Vandaag gaat onze permanente campagne zijn beslissende fase in. Lubbers rijdt steeds harder langs steeds meer dorpshuizen. Nog even en hij stopt niet meer, dan wuift 'ie alleen nog maar...
Wij zijn met de mensen in gesprek, proberen te luisteren en ook iets uit te dragen. Dat zal onze campagne bepalen, dat we de dialoog met onze mensen voortzetten, ook als we gaan regeren. Er is lang genoeg over de
mensen héén geregeerd.
We moeten proberen die machteloosheid te doorbreken, dat gevoel van 'wij hebben toch niets in te brengen', 'aan ons hebben ze in Den Haag geen boodschap'.
We zullen vooral uitdragen wat we met de regeringsverantwoordelijkheid gaan doen als we de kans krijgen. Onze kaarten liggen op tafel. Ons verkiezingsprogram, de

rapporten WERK MAKEN en WERK DELEN, niemand zal kunnen zeggen - zelfs Ruding niet - dat we er ons met een Jantje van Leiden afmaken.
Dat past in de traditie van onze beweging: van het Plan van de Arbeid van SDAP en NVV tot de Weg naar Vrijheid en "Om de kwaliteit van het bestaan". De sociaal-democratie houdt niet van losse flodders, van zo maar een ideetje. En we brengen door zo grondig te werken onze politieke tegenstanders zichtbaar in verlegenheid. Want we zeggen niet alleen maar 'nee', we geven ook aan hoe het anders kan.
Als CDA en VVD de sociale uitkeringen steeds verder uitkleden, dan geven wij aan hoe wij met een degelijk economisch beleid weer ruimte kunnen maken om geleidelijk van 70 naar 75% te gaan. Betere voorzieningen voor langdurig werklozen. Geen afschatting van arbeidsongeschikten zoals CDA en VVD willen. Gelijke rechten voor mannen en vrouwen. We beloven geen gouden bergen, we kunnen niet in een paar jaar ongedaan maken wat in bijna een decennium is afgebroken. Maar we kunnen wél een beslissende stap voorwaarts zetten. En dat is precies wat we gaan doen. Als de verdeling van de arbeid stokt, als tienduizenden onnodig buiten de poort moeten blijven, dan geven wij aan dat het anders kan.
We dragen ideeën aan, hoe met een andere manier van premieheffing werkgevers gestimuleerd kunnen worden om door te gaan met arbeidstijdverkorting en herbezetting. "Aardig idee," zegt vervolgens minister De Koning. Maar hij weigert het nu uit te voeren! Nou moeten eerst op 21 mei de kiezers eraan te pas komen!
Als CDA en VVD zich vastklampen aan meer kerncentrales, zonder de afvalproblemen echt op te lossen, dan gaan wij rekenen, zetten onze deskundigen OM de tafel en tonen aan dat het anders kan. We hoeven niet van kernenergie afhankelijk te zijn. Als we nu de goeie investeringen doen, zuiniger zijn op de oude energie en investeren OM nieuwe te ontwikkelen, dan hoeven we geen wissel te trekken op de veiligheid en de gezondheid van onze kinderen.
Heeft u zich wel eens afgevraagd hoe het komt dat wij een alsmaar groeiend vertrouwen krijgen van de kiezers en dat deze coalitie zich steeds Meer kopzorgen Maakt dat ze haar meerderheid aan het verspelen is? CDA en VVD zijn steeds Meer vertrouwen aan het verspelen doordat ze kansen laten liggen, teveel afwachten, te weinig aanpakken. En omdat ze mensen met toch al weinig draagkracht steeds weer voor de rekening laten opdraaien. En wij winnen steun, omdat men van ons weet dat

we de pijn eerlijker verdelen. Maar ook omdat we niet bij de pakken neerzitten, keer op keer initiatieven ontwikkelen om de economie te versterken, de gemeenten en de provincies meer ruimte te geven voor het opvoeren van de investeringen en de werkgelegenheid, oplossingen te zoeken voor economische en sociale vraagstukken. Oplossingen die niet alleen goed zijn voor méér werk, maar ook tot de broodnodige produktvernieuwing leiden, die de technologische ontwikkeling van ons land stimuleren.

En het fascinerende is dat die mogelijkheden er ook zijn! Als een regering het vernuft dat haar ten dienste staat, de universiteiten van dit land, de deskundigen in actiegroepen en maatschappelijke organisaties, bundelt, dan kunnen veel maatschappelijke vraagstukken mét het bedrijfsleven worden opgelost. Subsidies over de giro sturen is niet voldoende, kennis moet gebundeld worden, lagere overheden, waterschappen, rijksdiensten en bedrijven bijeengebracht, investeringsruimte vergroot. En dat is precies wat we gaan doen.

We gaan investeren in energie. Dat is ook goed voor de marktsector, het brengt werk én het helpt ons grote maatschappelijke vragen op te lossen. Windturbines, betere regelapparatuur voor zuiniger energiegebruik,
isolatietechnieken. Dit land heeft vindingrijke mensen genoeg, ook ondernemers die wat nieuws niet schuwen. Zo kan milieubeleid ook zijn betekenis hebben voor de bedrijvigheid, zo kunnen we werk maken, dat op zichzelf weer werk schept. Want veel van deze mogelijkheden, als we er nu maar in durven te investeren, zullen na een ontwikkelingstijd ook geëxporteerd kunnen worden. Waarom zou eert land dat baggeraars over de hele wereld zendt, dat zijn bloemen en zijn tomaten zo weet te exporteren niet ook zijn kennis van milieutechnologie kwijt kunnen over de grens. Maar dan moeten we die nu wel ontwikkelen, ruimte scheppen voor investeren in kennisontwikkeling en projecten.

In een klein land, met een intensief grondgebruik moeten we uiterst voorzichtig zijn met ongewenste bij-effecten van onze produktie: verzuring, mestoverschotten, afvalstoffen. Haar ook hier: met nieuwe techniek is veel mogelijk. En zo zullen we het mes aan twee kanten laten snijden: WERK MAKEN dat ons doet overleven. WERK MAKEN in een samenleving die ook voor onze kinderen en kleinkinderen een toekomst biedt.

WERK MAKEN en WERK DELEN. Om meer mensen aan de slag te helpen. Om de

basis te leggen onder een houdbare verzorgingsmaatschappij, onder een samenleving van eerlijk delen.
Kies de Partij van de Arbeid in een nieuwe regering om een eind te maken aan de sociale onrechtvaardigheid van de afgelopen jaren.
CDA en VVD hebben de koppeling tussen de lonen en de uitkeringen voor bejaarden, arbeidsongeschikten en werklozen keer op keer aan hun laars gelapt.
Alleen al daardoor zijn sinds 1980 (het jaar van invoering van de WAM) de sociale uitkeringen met 11,6% achtergebleven bij de ontwikkeling van de lonen.
Nog los van de verlaging van de uitkeringspercentages voor werklozen en arbeidsongeschikten naar 70%.
Een arbeidsongeschikte met een modaal loon is er sinds 1980 27% in koopkracht op achteruitgegaan.
Mensen met hoge inkomens die wél de mond vol hebben van bezuinigen en de broekriem aanhalen hebben daar al die jaren op hun bankrekening niets van gemerkt. Dat is onredelijk.
Niet dat we moeten afzien van koopkrachtstijging in een tijd waarin de strijd tegen de werkloosheid en de solidariteit tussen werkenden en uitkeringsgerechtigden eerste prioriteit is.
Het moet uit de lengte of uit de breedte komen.
Maar wél dat de lasten zijn gelegd bij de mensen die tóch al het krapst zitten.
Niet alleen de economische, maar ook de sociaal- culturele positie van werklozen, arbeidsongeschikten en bejaarden is de afgelopen jaren onnodig verslechterd.
De vaste lasten van mensen met een minimumloon of met lage sociale uitkeringen liggen voor rond de helft vast (huur, stookkosten, verzekeringen).
Moor mensen op het minimum die er vanaf 1982 qua koopkracht van 7 tot 10% op achteruit zijn gegaan is de bestedingsruimte voor voeding, de krant, het openbaar vervoer met 15 tot 20% gedaald. Dan zit je heel gauw en heel dicht bij echte armoede. Troostende woorden dat het in de crisisjaren voor de oorlog en in de jaren van wederopbouw allemaal nóg schraler was zijn op z’n zachtst gezegd onwaarachtig.
Weten de ministers eigenlijk wel in welk land zij leven? Ze nemen keiharde maatregelen en zijn vervolgens verbaasd als ze op de sociale gevolgen worden aangesproken. Zo zei Lubbers op 22 maart in het AD:

"Mijn grootste teleurstelling in de afgelopen jaren was het verwijt a-sociaal te zijn geweest. Het is net alsof je een brandweerman die net zeven mensen uit een brandend huis heeft gered, verwijt dat zij blauwe plekken en schaafwonden hebben opgelopen."
Wat een vergelijking, de redder des vaderlands... Maar de werkelijkheid lijkt meer op de ondergang van de Titanic: toen waren het de bewoners
van de duurste hutten die het dichtst bij de reddingsboten zaten. Wie de goedkope plaatsen had gehuurd, had geen schijn van kans. Ons verwijt is niet dat Lubbers de mensen blauwe plekken en schaafwonden heeft bezorgd. Ons verwijt is dat die pijn niet eerlijk werd verdeeld. Dat het de uitkeringsgerechtigden waren die vele en soms zelfs tientallen procenten koopkracht inleverden terwijl de mensen met hoge inkomens buiten schot bleven. Dat geldt voor de kortingen, dat geldt voor het nieuwe stelsel van sociale zekerheid, het geldt voor de nieuwe studiefinanciering. Het zijn de arbeiderskinderen die daarin de hoogste studieschulden opbouwen. Het is tegen die eenzijdigheid dat we ons keren. Hoe zou het komen dat zovelen in Zuid-Nederland voor het eerst van hun leven PvdA stemden? Om onze blauwe ogen? Kom nou. Mensen maken die keus omdat ze niet nog eens door CDA te stemmen VVD-beleid mogelijk willen maken. Ze weten dat ze bij aankoop van Lubbers Ed Nijpels gratis caudeau krijgen. En in dat snoepje van de week hebben ze geen zin.
Een stem op de Partij van de Arbeid is een stem voor een ander, rechtvaardiger beleid.
Een stem op de PvdA betekent kiezen voor:

- herstel van de koppeling tussen lonen en uitkeringen;
- bescherming van de minima, ook als de economische groei onverhoopt wat zou tegenvallen;
- verhoging van de sociale uitkeringen naar 75% in het tempo van en naar de mate waarin ons economisch beleid daarvoor de ruimte verschaft;
- een halt aan de stelselwijziging van VVD en CDA die nu in de Tweede Kamer voorligt.

Natuurlijk is het stelsel van sociale zekerheid aan vernieuwing toe. De langdurig werklozen hebben recht op betere voorzieningen dan de gang naar de bijstand. De vrouwen maken terecht en met onze steun aanspraak op economische zelfstandigheid en individuele rechten en plichten, ook in het kader van de sociale

zekerheid.
Maar de regering uil de stelselherziening vooral doorvoeren on te bezuinigen. "Maar" 3 miljard", zegt De Graaf. De stelselherziening van VVD en CDA schept rechtsonzekerheid in plaats van sociale zekerheid. Vraag dat aan Veldkamp, De Gaay Fortman, Ruppert en Van der Meulen. Aan de directeuren van de sociale diensten in de gemeenten.
En aan al die honderdduizenden mensen zélf. Een stem op de Partij van de Arbeid is een stem tegen deze stelselherziening. Als de Nederlandse bevolking ons in de regering stemt, dan gaat deze stelselherziening niet door.
Uitkeringsgerechtigden mogen niet nog eens het doelwit zijn van bezuinigingsoperaties.
Laat u vooral niet op een dwaalspoor brengen door redeneringen uit het regeringskamp over ons 'sociaal paradijs' dat nog zoveel betere voorzieningen zou bieden dan in menig ander land, ook in onze directe Europese omgeving.
Natuurlijks is dat waar.
Maar dat is geen geschenk dat we van wie dan ook hebben gekregen. We hebben daar zélf aan vorm gegeven.
We hebben daar de lonen voor gematigd, er in het belasting- en premiebeleid ruimte voor vrijgemaakt. Omdat een rechtvaardig stelsel van sociale voorzieningen past in de Nederlandse cultuur, in de tradities van onze bevolking.
We hebben dat gebouw van sociale voorzieningen niet met veel offers en inspanning neergezet om het nu steen voor steen door CDA en VVD te laten afbreken. Daar gaat het óók om op 21 mei!
Evenals om de stijl van regeren.
Weet u nog, dat moment -eind 1983- dat CNV/MHP/FNV samen het voorstel deden aan het kabinet om de kortingen van 3% op de minima en de sociale uitkeringen niet te laten doorgaan omdat we daar als werkenden samen voor wilden lappen? Dat moment waarop dat unieke aanbod hooghartig terzijde werd geschoven omdat dat 'niet paste in het regeerakkoord'?

Dat verbod op solidariteit was een breekpunt in de Nederlandse arbeidsverhoudingen, in het overleg tussen overheid en vakbeweging.
Zo'n stijl van regeren, zo'n manier van voorbijgaan aan wat in tientallen jaren aan

overlegdemocratie was opgebouwd heeft in de harten van honderdduizenden mensen meer stukgemaakt dan de kille regeerders mogelijk zélf hebben beseft.
Tellen we nog mee of niet?
Ook daarover wordt op 21 mei een kiezersuitspraak gevraagd.
Het stelsel van sociale zekerheid is het hart van onze verzorgingsstaat. Haar het gaat ook om betaalbare en goede gezondsheidszorg, voorzieningen voor zieken, bejaarden, gehandicapten, om onderwijs dat de sociale ongelijkheid verkleint, om goed openbaar vervoer. En juist die voorzieningen zijn slachtoffer van Rudings 'heilige koe', het financieringstekort, geworden. De aftrekbaarheid van hypotheekrente voor huizen boven de 4 ton kon niet beperkt worden, de vennootschapsbelasting ging zelfs omlaag, maar op het loon van de verpleegster en de buschauffeur werd gekort. De norm van beschaving in onze verzorgingsstaat: de koppeling, het gelijk oplopen van de inkomens van werkenden en niet-werkenden werd onderuit gehaald. Dat vergrootte de ongelijkheid en dat vernietigde zinvolle arbeidsplaatsen. En als doekje voor het bloeden roept de VVD tegen de gehandicapten: redt u zelf, vertrouw op de markt. En het CDA heeft achteraf 'de zorgzame samenleving' uitgevonden, om recht te praten wat krom is. Van recht op bijstand naar het kerkezakje, daar past de PvdA voor!
Wij willen een minder centralistische, dichter bij de burger staande verzorgingsmaatschappij. Meer ruimte voor de gemeente, minder macht voor rijksbureaucraten of machtige koepels van het particuliere initiatief.
De PvdA kiest voor de gedemocratiseerde organisaties en het lokaal bestuur. Want kinderopvang als basisvoorziening, volwassenenonderwijs en zelfstandig ouderenbeleid zijn 3 voorbeelden waar WERK MAKEN en een toekomst van iedereen naadloos op elkaar aansluiten.
Ik maak vandaag namens de PvdA - bij de start van onze campagne -
tegenover het geloof in de markt van de VVD en het terug naar vroeger van het CDA de verdediging van een stuk democratische en houdbare verzorgingsmaatschappij, mede inzet van de verkiezingen.
Kies voor het behoud en voor de vernieuwing van de verzorgingsstaat. De PvdA op 21 mei in de regering.